

นฤปดินทร์ สาลีพันธ์ : พัฒนาการฟ้อนบูชาพระธาตุพนม (DEVELOPMENT OF WORSHIP
DANCE AT PRATHATPHANOM) อ.ที่ปรึกษา: อ.วิษุตา วุฑฒิตย์, 430 หน้า. ISBN 974-53-
1159-6

ฟ้อนบูชาพระธาตุพนมมีกำเนิดเค้าโครงจากตำนานอุรังคนิทาน และปรากฏเป็นการฟ้อนในพิธีแห่กองบุญ งานเดือนสาม ภายหลังได้ปรับเปลี่ยนเป็นการฟ้อนในรูปแบบเพื่อการบันเทิงในงานเทศกาล ซึ่งทำให้ฟ้อนบูชาพระธาตุพนมเกิดการเปลี่ยนแปลง ดังนั้นวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเป็นมา ความสำคัญ วิเคราะห์กระบวนการทำฟ้อน องค์ประกอบนาฏศิลป์ การเปลี่ยนแปลงวัตถุประสงค์รูปแบบของฟ้อนอีสานในพิธีบูชาองค์พระธาตุพนม ที่ปรากฏในเทศกาลไหลเรือไฟ จังหวัดนครพนม ซึ่งมีชุดฟ้อนทั้งสิ้นจำนวน 7 ชุด คือ 1.ฟ้อนหางนกยูง 2.ฟ้อนภูไท 3.ฟ้อนไทญ้อ 4.ฟ้อนตำนานพระธาตุพนม 5.ฟ้อนศรีโคตรบูร 6.ฟ้อนอีสานบ้านเฮา 7.ฟ้อนขันหมากเบ็ง โดยศึกษาจากแถบบันทึกภาพ ภาพถ่าย การสัมภาษณ์บุคคล ซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องกับงานเทศกาลไหลเรือไฟ พร้อมทั้งร่วมสังเกตการณ์และปฏิบัติการฟ้อนบูชา

ผลการศึกษาผู้วิจัยพบว่าการเปลี่ยนแปลงฟ้อนบูชาพระธาตุพนม มีพัฒนาการ โดยแบ่งตามประวัติความเป็นมาและวัตถุประสงค์ออกเป็น 4 เหตุผล ดังนี้ 1.จากตำนานอุรังคธาตุ 2.ฟ้อนในการแห่กองบุญเดือนสาม 3.ฟ้อนบูชาพระบรมสารีริกธาตุ 4. ฟ้อนบูชาพระธาตุพนมในงานเทศกาลไหลเรือไฟ ทั้งนี้พัฒนาการฟ้อนบูชาพระธาตุพนมในงานเทศกาลไหลเรือไฟ โดยแบ่งออกเป็น 3 ช่วงเวลาคือ ช่วงที่ 1. พ.ศ. 2528 - 2529 เป็นกิจกรรมทดลองของยุวสมาคมนครพนม ช่วงที่2. พ.ศ. 2530 - 2537 เป็นกิจกรรมที่ได้รับการสนับสนุนจากจังหวัดนครพนมและการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ช่วงที่ 3.พ.ศ. 2538 – ปัจจุบัน เป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญของงานเทศกาลไหลเรือไฟ นอกจากนี้ยังพบว่าไม่มีการเปลี่ยนแปลงของท่าฟ้อน แต่มีการแข่งขันปรับปรุงรูปแบบการนำเสนอและองค์ประกอบการฟ้อน ทำให้มีความตระการตาเพิ่มมากขึ้น จากความแตกต่างของชุดฟ้อนในพิธีบูชาพระธาตุพนมส่งผลให้เอกลักษณ์การฟ้อนบูชาพระธาตุพนม มีความแตกต่างกันตามรูปแบบของฟ้อนแต่ละชุด ลักษณะท่าฟ้อนในการฟ้อนบูชาพระธาตุพนมแบ่งออกเป็น 6 ประเภทดังนี้ 1.ท่าฟ้อนที่เลียนแบบจากธรรมชาติ 2.ท่าฟ้อนที่มีการเกี่ยวพาราสี 3.ท่าฟ้อนที่มีการหยิบยืมจากท่าฟ้อนอื่น ๆ 4.ท่าฟ้อนที่มีการปรับปรุงจากท่าฟ้อนเดิม 5.ท่าฟ้อนที่มีการดัดแปลงตามบทประพันธ์ 6.ท่าฟ้อนที่เป็นการบูชาสิ่งศักดิ์

นาฏศิลป์เป็นศิลปวัฒนธรรมที่มีการสืบสานจากอดีตถึงปัจจุบัน ซึ่งผู้วิจัยสันนิษฐานว่ารูปแบบการนำเสนอการฟ้อนบูชาพระธาตุพนมน่าจะมีการปรับเปลี่ยนตามยุคสมัย เพื่อให้เป็นที่นิยมของผู้ชมหรือผู้ร่วมงานไม่ว่าจะเป็น องค์ประกอบการฟ้อน ซึ่งอาจมีการเพิ่มจำนวนชุดฟ้อนมากขึ้นจากปัจจุบัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับดุลพินิจของคณะกรรมการที่จัดงานในแต่ละปี

งานวิจัยฉบับนี้ เป็นข้อมูลพื้นฐานในการบันทึกประวัติศาสตร์การฟ้อนบูชาต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ที่พัฒนามาเป็นการฟ้อนเพื่อการท่องเที่ยว ตลอดจนสะท้อนให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงของศิลปวัฒนธรรมและประเพณีอีสานตามกระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคม อันเป็นแนวทางในการศึกษาพัฒนาฟ้อนอีสาน ต่อไปในอนาคต

ภาควิชา นาฏศิลป์

ลายมือชื่อนิสิต.....

สาขาวิชา นาฏศิลป์ไทย

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

ปีการศึกษา 2548

172779

##4686863135 : MAJOR THAI DANCE

KEY WORD : DEVELOPMENT OF WORSHIP DANCE AT PRATHATPHANOM

NOKHONPHANOM PROVINCE MERIT – CERAMONY IN FEBRUARY BUDDLIST,
 CEREMONY LAI RUR-FAI FASTIVAL,HANG-NOK-TUNG (PEACOCK) DANCE, PU-THAI
 DANCE, THAI-YOR DANCE, THAM-NAN-PA-THAT-PHA-NOM DANCE, I-SARN-BAN-HAO
 DANCE, KUN-MARK-BEANG DANCE.

NARUEBODIN SALEEPUN: DEVELOPMENT OF WORSHIP DANCE AT PRATHATPHANOM :

THESIS ADVISOR: VIJUTA VUDHATIYA.430 PP ISBN 974-53 –1159-6

Worship Dance at Prathatphanom originated from the legend of Urangkahitan story and first
 appeared in a making – merit ceremony in February Later, there was a process of changes and
 development in dances which were gradually based on fun and entertainment.

The objective of this research is to study the origin of the dance, its importance, to analyse its
 procedures and its artistic elements worship Dance at Prathatphanom. The worship dance annually held
 on the occasion of Lai-Rur-Fai festival mainly consists of 7 dances : Hang-nok-yung (Peacock) Dance,
 Pu-thai Dance, Thai-yor Dance , Tham-nan-pa-that-pha-nom Dance, I-sarn-ban-hao Dance, Kun-mark-
 beang Dance. The research data was collected from tape recording, photography, interviews, and
 observation.

Regarding to this research we can summarize the development of Prathatphanom Worship Dance
 into 4 elements : the legend of Urangkathatr, The making-merit parade dance in February, Saririkhatat
 worship dance and Phathatphanom worship dance in Lai-Rur-Fai festival. However, the development of
 the last dance is divided into 3 periods : 1) 2528 B.E-2529 B.E. (this trial festival organized by
 Nakornphanom Youth Foundation 2) 2530 B.E. –2537 B.E. (this festival supported by the province and
 Thailand Tourism office 3) 2538 B.E. up to now (the festival becomes the traditional festival of the
 province.This brought a big change as there were a lot of new acts and procedures which always consist
 of 6 factors: the nature imitation, going on the pull, borrowing from other dances, adaptation of old acts,
 the interpretation of the composition into acts and acts expressing the worship.

The researcher believes that the development of this artistic reservation depends on the age and
 popularity.

This research would be one of the database on worship dance and reflection of Isarn cultural
 and traditional change.

Department Dance

Field of study Thai Dance

Academic year 2005.

Student's signature.....

Dance Advisor's signature.....


